

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.4.2009
COM(2009) 188 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας το 2008

{SEC(2009) 511}
{SEC(2009) 512}
{SEC(2009) 513}
{SEC(2009) 514}
{SEC(2009) 515}
{SEC(2009) 516}
{SEC(2009) 517}
{SEC(2009) 518}
{SEC(2009) 519}
{SEC(2009) 520}
{SEC(2009) 521}
{SEC(2009) 522}
{SEC(2009) 523}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας το 2008

1. ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΕΝΑ ΕΤΟΣ ΚΡΙΣΕΩΝ

Το 2008 ήταν ένα έτος δύσκολο για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας (ΕΠΓ). Οι τελευταίοι μήνες του έτους χαρακτηρίστηκαν από κρίσεις που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μακροπρόθεσμες προκλήσεις για αυτή τη σημαντική πολιτική της ΕΕ. Εξερράγησαν δύο βίαιες συγκρούσεις: τον Αύγουστο 2008 ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Γεωργίας, και τον Δεκέμβριο 2008/Ιανουάριο 2009 η επέμβαση του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας. Στο τέλος του χρόνου, οι ανατολικοί εταίροι και η ΕΕ γνώρισαν διαταραχές στην προμήθεια φυσικού αερίου μετά τη διένεξη που ανέκυψε μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας. Τέλος, ο όλος χώρος της ΕΠΓ, και ειδικότερα η Ανατολή, επλήγη σοβαρά από την επιδεινούμενη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση. Αυτό το δυσμενές πλαίσιο υπογραμμίζει την ανάγκη για ενεργότερη και πιο απτή στήριξη της ΕΕ προς τους γείτονες ώστε να ενθαρρυνθεί η αμοιβαία ευμάρεια, η σταθερότητα και η ασφάλεια.

Παρά το δυσχερές γενικό πλαίσιο, οι εταίροι σημείωσαν σημαντική πρόοδο ως προς την εφαρμογή της ΕΠΓ σε διάφορους βασικούς τομείς, αντικατοπτρίζοντας τον ρόλο που διαδραματίζει η πολιτική ως καταλύτης μεταρρυθμίσεων. Ορισμένοι εταίροι πραγματοποίησαν βήματα προόδου σε ό,τι αφορά τις εμπορικές διαπραγματεύσεις, την μεταρρύθμιση στον φορολογικό και τον τελωνειακό τομέα και την πολιτική ανταγωνισμού. Σε ορισμένες χώρες επίσης βελτιώθηκε το επιχειρηματικό περιβάλλον, και σε μερικές περιπτώσεις αυτή η βελτίωση συνδέθηκε με επιτεύγματα στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς. Σε αρκετές χώρες ωστόσο η διαφθορά παραμένει ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα. Σε γενικές γραμμές έχει επιβραδυνθεί ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων, ειδικότερα όσον αφορά τις δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και τους κανόνες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η παρούσα ανακοίνωση παρέχει μια επισκόπηση αυτών των εξελίξεων, ενώ προβάλλει τον αντίκτυπο της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης στις χώρες εταίρους και προτείνει ορισμένους τρόπους με τους οποίους τα μέσα της ΕΠΓ θα μπορούσαν να συμβάλουν στη διαδικασία ανάκαμψης.

Η σταδιακή σύσφιγξη της ΕΠΓ συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια του 2008, βάσει προτάσεων της Επιτροπής του Δεκεμβρίου 2007¹ καθώς και χάρη στην ανάπτυξη δύο νέων πρωτοβουλιών: τον Ιούλιο συστάθηκε η Ένωση για τη Μεσόγειο μετά από ανακοίνωση της Επιτροπής, και τον Δεκέμβριο η Επιτροπή παρουσίασε την πρότασή της για μια φιλόδοξη Ανατολική Εταιρική Σχέση. Αυτές οι σημαντικές πρωτοβουλίες ενισχύουν περαιτέρω την ΕΠΓ και συμπληρώνουν υφιστάμενες πολιτικές όπως η Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου.

Περισσότερες λεπτομέρειες υπάρχουν στις ανά χώρα εκθέσεις προόδου καθώς και στην τομεακή έκθεση προόδου που επισυνάπτονται ως παραρτήματα. Το πλαίσιο της ΕΠΓ παρέχει μια αντικειμενική και συνεκτική προσέγγιση. Οι εκθέσεις αντικατοπτρίζουν αφενός διαφορές ως προς την αλληλουχία και την χάραξη των προτεραιοτήτων στις μεταρρυθμίσεις εντός

¹ COM (2007) 774. "Μία ισχυρή ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας"

σχεδίων δράσης που έχουν συμφωνηθεί επί διμερούς βάσης², και αφετέρου την ποικιλομορφία των εταίρων.

2. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η **Αρμενία** σημείωσε πρόοδο στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΠΓ. Εντούτοις δοκιμάζεται ακόμα από τις συνέπειες μιας εσωτερικής κρίσης που σημειώθηκε μετά τις προεδρικές εκλογές τον Φεβρουάριο 2008 οι οποίες κατέληξαν σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και αναζωπύρωσαν ανησυχίες για τα δημοκρατικά πρότυπα και τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων και στον χώρο της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης. Η κρίση αυτή επήλθε ενώ σημειωνόταν κατά τα τελευταία έτη συνεχής πρόοδος ως προς τη μεταρρύθμιση. Κατά το 2008 έγιναν σημαντικά βήματα προς τη βελτίωση της διαφάνειας στις διαδικασίες λήψεως κυβερνητικών αποφάσεων, ειδικότερα στη συνεργασία της κυβέρνησης με τις ΜΚΟ και την κοινωνία των πολιτών, αλλά πολλά παραμένουν ακόμα προς υλοποίηση. Η Αρμενία σημείωσε πρόοδο στην περιφερειακή συνεργασία και τον διάλογο με τις γειτονικές της χώρες. Ευθυγραμμίστηκε επίσης με δηλώσεις της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και γενικά δραστηριοποιείται έντονα στη συνεργασία σε θέματα σχετικά με την ΚΕΠΠΑ. Πρόοδος σημειώθηκε στις μεταρρυθμίσεις στον φορολογικό και τον τελωνειακό τομέα, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, την πολιτική ανταγωνισμού, την κοινωνική πολιτική και την μείωση της φτώχειας. Η Αρμενία συνέχισε τη συνεργασία της με την ΕΕ σε θέματα σχετικά με το εμπόριο, μεταξύ άλλων και τις προετοιμασίες για μια πιθανή μελλοντική σε βάθος και σφαιρική συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών. Τον Φεβρουάριο 2008 άνοιξε στο Γιερεβάν Αντιπροσωπία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, γεγονός που συμβάλλει περαιτέρω στη σύσφιγξη των διμερών σχέσεων με την Αρμενία.

Όπως και κατά το προηγούμενο έτος, το **Αζερμπαϊτζάν** σημείωσε περιορισμένη μόνο πρόοδο στον τομέα της δημοκρατικής διακυβέρνησης. Οι προεδρικές εκλογές, τον Οκτώβριο 2008, άφησαν να διαφανεί πρόοδος ως προς τις δεσμεύσεις έναντι του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), αλλά υπήρξαν ανεπάρκειες ως προς την εκλογική διαδικασία. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε στον δικαστικό τομέα, του οποίου όμως η ανεξαρτησία παραμένει αιτία ανησυχιών. Αρνητικές ήσαν οι εξελίξεις ως προς την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης της χώρας, τον Δεκέμβριο 2008, να μην παρατείνει τις άδειες ξένων οργανισμών μετάδοσης να εκπέμπουν σε τοπικές συχνότητες περιόρισε ακόμα περισσότερο την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης. Στον επιχειρηματικό τομέα, το Αζερμπαϊτζάν χαρακτηρίστηκε από την Διεθνή Τράπεζα ως ένας από τους κορυφαίους μεταρρυθμιστές παγκοσμίως. Το μακροοικονομικό περιβάλλον ήταν ευνοϊκό, με ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, οφειλόμενη κυρίως στις υψηλές τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, ιδίως κατά το πρώτο ήμισυ του 2008. Το Αζερμπαϊτζάν συνέχισε τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρησή του στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Σημαντική ήταν η πρόοδος ως προς το μνημόνιο συμφωνίας του 2006 για στρατηγική εταιρική σχέση στον τομέα της ενέργειας και την ενίσχυση του ρόλου της χώρας ως παραγωγού ενέργειας. Μετά την περίοδο αναφοράς, το 2009, εμφανίστηκαν μερικά ενθαρρυντικά σημεία, ειδικότερα με την κύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου της

² Η ΕΠΓ καλύπτει τις εξής χώρες: Αλγερία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Αίγυπτος, Γεωργία, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανος, Λιβύη, Μολδαβία, Μαρόκο, Κατεχόμενα εδάφη Παλαιστίνης, Συρία, Τυνησία και Ουκρανία. Σχέδια δράσης έχουν συναφθεί με 12 από τους εταίρους, συγκεκριμένα όλους εκτός από την Αλγερία, τη Λευκορωσία, τη Λιβύη και τη Συρία.

Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την απαγόρευση των βασανιστηρίων και την απόσυρση της μήνυσης επί δυσφημίσει κατά υπερμάχου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τον Φεβρουάριο 2008 άνοιξε στο Μπακού Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, γεγονός που συμβάλλει περαιτέρω στη σύσφιγξη των διμερών σχέσεων με το Αζερμπαϊτζάν.

Θετικά βήματα έγιναν σχετικά με τη σύγκρουση με το Ναγκόρνο – Καραμπάχ, παρά το γεγονός ότι οι εντάσεις παραμένουν υψηλές, χάρη στο πρώτο έγγραφο από το 1994 που υπεγράφη από κοινού από τους προέδρους του Αζερμπαϊτζάν και της Αρμενίας. Η ΕΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει την επίλυση της σύγκρουσης στο πλαίσιο της ομάδας Μίνσκ του ΟΑΣΕ.

Εντονότερη δέσμευση για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης **Αιγύπτου-ΕΕ** εμφανίστηκε στους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής και τομεακής μεταρρύθμισης, αν και με μικρότερη δέσμευση ως προς την πολιτική μεταρρύθμιση. Στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών έγινε πρόοδος όσον αφορά τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών, αλλά πολλά παραμένουν ακόμα προς υλοποίηση σε άλλους τομείς. Πρόοδος σημειώθηκε στην οικονομική μεταρρύθμιση, ειδικότερα στην εναρμόνιση της φορολογικής και νομισματικής πολιτικής και τη γενικότερη ελευθέρωση της οικονομίας, με την εφαρμογή διαδικασιών που επιταχύνθηκαν από τη σύσταση εμπορικών δικαστηρίων. Έχουν αρχίσει εμπορικές διαπραγματεύσεις για τη σταδιακή ελευθεροποίηση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών και για το δικαίωμα εγκατάστασης, ενώ ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για τα γεωργικά προϊόντα και τα μεταποιημένα γεωργικά και αλιευτικά προϊόντα. Η πρόοδος στην μεταρρύθμιση της αγοράς και τη ρυθμιστική μεταρρύθμιση ήταν περιορισμένη, και επικεντρώθηκε κυρίως σε βελτιώσεις του επιχειρηματικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ και των τελωνειακών υπηρεσιών και της επιχειρησιακής τους ικανότητας. Η Αίγυπτος προσχώρησε επίσης στο "Enterprise Europe Network". Πρόοδος σημειώθηκε στη συνεργασία στον ενεργειακό τομέα με την υπογραφή μνημονίου συμφωνίας μεταξύ Αιγύπτου και ΕΕ για στρατηγική εταιρική σχέση στον τομέα της ενέργειας. Όσον αφορά την απασχόληση και τις κοινωνικές υποθέσεις, παρατηρήθηκε μικρή πρόοδος ως προς το εργατικό δίκαιο. Σημαντική πρόοδος παρατηρήθηκε στην προώθηση της πρόσβασης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πρόοδος επίσης αναφέρθηκε στη μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας, συμπεριλαμβανόμενης και της πρόσβασης σε πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη και της καθιέρωσης υγειονομικής ασφάλισης για όλο τον πληθυσμό. Κατά την 4^η σύνοδο του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Αιγύπτου, τον Απρίλιο 2008, η Αίγυπτος υπέβαλε προτάσεις για την ενίσχυση των σχέσεων με την ΕΕ.

Στην **Γεωργία**, η εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΠΓ επηρεάστηκε σοβαρά από έκτακτα γεγονότα. Κατά τη διάρκεια του 2008, η Ρωσία προχώρησε μονομερώς σε προσπάθειες σύσφιγξης των σχέσεων της με τις αποσχισθείσες περιφέρειες της Γεωργίας την Αμπχαζία και τη Νότια Οσετία, μεταξύ άλλων και με ενίσχυση της στρατιωτικής της παρουσίας. Μια σειρά από στρατιωτικά επεισόδια και προκλήσεις αποκορυφώθηκαν τον Αύγουστο 2008 και κατέληξαν σε ένοπλη σύγκρουση με τη Ρωσία για τον έλεγχο της Νότιας Οσετίας, με αποτέλεσμα εκατοντάδες θύματα, τον εκτοπισμό περίπου 192.000 ατόμων και σοβαρές περιβαλλοντικές ζημιές. Στο έδαφος της Γεωργίας παρέμειναν 7.000 Ρώσοι στρατιώτες. Στη συνέχεια η Ρωσία αναγνώρισε την αυτοανακηρυχθείσα ανεξαρτησία των δύο αποσχισθεισών περιοχών, γεγονός που παραβίασε την κυριαρχία της Γεωργίας και δυσχέρανε την ειρηνική και βιώσιμη επίλυση της διένεξης. Η συμφωνία για την κατάπαυση του πυρός υπογράφηκε με τη βοήθεια της ΕΕ, και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε ρητά την υποστήριξή του για την εδαφική ακεραιότητα της Γεωργίας. Παράλληλα, δύο γύροι αμφισβητούμενων πρόωρων εκλογών τόνισαν την ανάγκη να δοθεί νέα ώθηση στις δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και να ενθαρρυνθεί η πολιτική πολυφωνία, σύμφωνα με το φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων

που είχε ακολουθηθεί από την "Επανάσταση των Ρόδων". Παρά τις δυσχερείς συγκυρίες, η Γεωργία επέτυχε να σημειώσει κάποια πρόοδο στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΠΓ, με αξιοσημείωτα επιτεύγματα στην πάταξη της διαφθοράς, τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και τη βελτίωση του επιχειρηματικού και επενδυτικού κλίματος και των τελωνειακών υπηρεσιών. Χρειάζονται συγκεκριμένα μέτρα όσον αφορά το εργατικό δίκαιο, τα δικαιώματα στην εργασία και τον κοινωνικό διάλογο. Η Γεωργία συνέχισε τη συνεργασία της με την ΕΕ σε θέματα σχετικά με το εμπόριο, μεταξύ άλλων και τις προετοιμασίες για μια πιθανή μελλοντική σε βάθος και σφαιρική συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών. Εξάλλου, η Γεωργία συνέχισε τη συνεργασία της στον τομέα της δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας ως βάση των διαπραγματεύσεων μεταξύ ΕΕ και Γεωργίας για τη διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων και για τις συμφωνίες επανεισδοχής.

Μετά από αίτημα του **Ισραήλ** να αναβαθμιστούν οι διμερείς σχέσεις, επεκτάθηκε τον Απρίλιο 2008 η συνεργασία με βάση το σημερινό σχέδιο δράσης. Με τον τρόπο αυτό παρασχέθηκε περισσότερος χρόνος για να συζητηθεί το περιεχόμενο του εγγράφου που θα ακολουθήσει. Το Ισραήλ πραγματοποίησε πρόοδο σε πολλές προτεραιότητες του σχεδίου δράσης. Περαιτέρω προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν ώστε να αντιμετωπιστεί το διευρυνόμενο χάσμα της φτώχειας και να βελτιωθεί η κατάσταση της αραβικής μειονότητας με τη θέσπιση επαρκών μέτρων για την απασχόληση, τα δικαιώματα των γυναικών, την κοινωνική ένταξη, την εκπαίδευση και τη δημόσια διοίκηση. Εγκαινιάστηκαν εμπορικές διαπραγματεύσεις για τη σταδιακή ελευθεροποίηση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών και για το δικαίωμα εγκατάστασης, ενώ ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για τα γεωργικά προϊόντα και τα μεταποιημένα γεωργικά και αλιευτικά προϊόντα. Όσον αφορά τις μεταφορές, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και το Ισραήλ υπέγραψαν οριζόντια συμφωνία στον τομέα της αεροπορίας και άρχισαν διαπραγματεύσεις για μια ολοκληρωμένη αεροπορική συμφωνία. Επίσης, η Επιτροπή και το Ισραήλ υπέγραψαν κοινή δήλωση για συνεργασία και διάλογο για την εκπαίδευση και κατάρτιση, και τον Απρίλιο 2008 υπέγραψαν πρωτόκολλο για τις γενικές αρχές που διέπουν τη συμμετοχή του Ισραήλ σε κοινοτικά προγράμματα.

Κάθε αναθεώρηση των διμερών σχέσεων ΕΕ-Ισραήλ, συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών με το σχέδιο δράσης της ΕΠΓ, πρέπει να λάβει υπόψη τη συνεχιζόμενη σύγκρουση Ισραηλινών και Αράβων καθώς και τις γενικότερες πολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή. Η συνεχιζόμενη και μάλιστα εντονότερη επέκταση του εποικισμού κατά το 2008 είχε αρνητική επίπτωση τόσο στην ειρηνευτική διαδικασία όσο και στην ελεύθερη κυκλοφορία των Παλαιστινίων και την παλαιστινιακή οικονομία. Η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε από την έλλειψη προόδου ως προς αρκετές δεσμεύσεις που είχαν αναληφθεί στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης, όπως η διευκόλυνση των συναλλαγών για τους Παλαιστίνιους. Η κατεδάφιση σπιτιών που είχαν οικοδομηθεί χωρίς άδεια στην περιοχή C (η Area C περιλαμβάνει περιοχές υπό τον αποκλειστικό έλεγχο των Ισραηλινών) στη Δυτική Όχθη επαναλήφθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008 μετά από de-facto αναστολή έξι μηνών. Η επιχείρηση "Συμπαγές Μολύβι" (Cast Lead) που εξαπολύθηκε στη Γάζα στο τέλος της περιόδου αναφοράς επιδείνωσε και άλλο το πολιτικό πλαίσιο· δραματική ήταν επίσης και η επιδείνωση της κατάστασης του παλαιστινιακού λαού, ήδη άθλιας και πριν από την επίθεση λόγω του πλήρους αποκλεισμού της Λωρίδας της Γάζας.

Η **Ιορδανία** είναι ένας δραστήριος και εποικοδομητικός εταίρος ΕΠΓ. Σημειώθηκε πρόοδος ως προς τη μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος, τη διαφάνεια και την πάταξη της διαφθοράς. Εντούτοις δεν παρατηρήθηκαν κινήσεις για την ανεξαρτησία του δικαστικού τομέα ή την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Σημαντική ήταν η πρόοδος σχετικά με την ελευθέρωση της οικονομίας και την ενίσχυση του ανταγωνισμού σε τομείς όπως οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η ενέργεια και η περιβαλλοντική διακυβέρνηση. Απαιτείται

περαιτέρω νομοθεσία για να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον. Περιορισμένη ήταν όμως η πρόοδος στον εμπορικό τομέα. Επίσης, αναμένεται ακόμα να τεθεί σε εφαρμογή μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον περιορισμό της φτώχειας, ενώ το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών εξακολουθεί να μεγαλώνει. Τον Νοέμβριο 2008 η Ιορδανία εξέφρασε την επιθυμία να εντείνει ποσοτικά και ποιοτικά τις πολιτικές της ανταλλαγές με την ΕΕ για ευρύ φάσμα κοινών πολιτικών θεμάτων και θεμάτων ασφάλειας.

Μετά από τη στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ του Ισραήλ και της Χεζμπολά το 2006, ο **Λίβανος** εισήλθε σε μακρύ πολιτικό αδιέξοδο. Τον Μάιο 2008 επετεύχθη τελικά συμφωνία μεταξύ των αντιπάλων ομάδων και έτσι σημειώθηκε τέλος στη 18μηνη κρίση. Τον Ιούλιο 2008 σχηματίστηκε κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Η δυσχερής πολιτική κατάσταση καθ'όλη τη διάρκεια του έτους επιβράδυνε την εφαρμογή του σχεδίου δράσης. Παρά τις θεσμικές βελτιώσεις, το νομοθετικό αδιέξοδο είχε ως συνέπεια να μη μπορεί να συζητηθεί καμία νομοθετική πρόταση. Μερικές μεταρρυθμίσεις (μεταξύ των οποίων και η πολιτική του ανταγωνισμού και ο ΦΠΑ) συμφωνήθηκαν από το υπουργικό συμβούλιο, αλλά δεν μπόρεσαν να τεθούν σε εφαρμογή. Βραδεία ήταν επίσης και η πρόοδος σε άλλους τομείς (ανθρώπινα δικαιώματα, μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα, μεταρρύθμιση του κοινωνικού τομέα, και ρυθμιστικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις). Η κατάσταση αυτή είχε επίπτωση στη γενικότερη κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση της χώρας καθώς και στον διάλογο στο πλαίσιο της ΕΠΓ. Το πρώτο βήμα προς την ομαλοποίηση των σχέσεων με τη Συρία έγινε τον Οκτώβριο 2008 με την αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων. Οι εργασίες της ανεξάρτητης διεθνούς εξεταστικής επιτροπής συνεχίστηκαν καθ'όλη τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέσχε τη στήριξή της για τη σύσταση ενός ειδικού δικαστηρίου για τον Λίβανο στη Χάγη.

Η **Δημοκρατία του Μόλδοβα** (στο εξής "Μολδαβία") σημείωσε πρόοδο σε ορισμένους τομείς της ΕΠΓ, με τη συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, τη δημοσίευση των εκθέσεων της ευρωπαϊκής επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων, και τη θετική συνεργασία με την αποστολή συνοριακής συνδρομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUBAM). Η Μολδαβία εξακολούθησε επίσης να συνεργάζεται με την ΕΕ σε όλες τις προσπάθειες επίλυσης του ζητήματος της Υπερδνειστρίας, μεταξύ άλλων σε μέτρα δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης που αποσκοπούν στη βελτίωση του διαλόγου με τους πολίτες· παράλληλα εξασφάλισε ορθή εφαρμογή των προϋποθέσεων ώστε να αντλήσει οφέλη από τις κοινοτικές αυτόνομες εμπορικές προτιμήσεις. Υπογράφηκε εταιρική σχέση κινητικότητας μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας. Τον Νοέμβριο 2008 άρχισαν διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Μολδαβίας στη συνθήκη για την ενεργειακή κοινότητα, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ουσιαστική πρόοδο που έχει πραγματοποιηθεί ως προς τη μεταρρύθμιση του ενεργειακού τομέα. Εντούτοις, μηδενική ή περιορισμένη ήταν η πρόοδος σε ορισμένους βασικούς τομείς, όπως ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης και της ελευθερίας στην έκφραση. Το ίδιο ισχύει και για θέματα της αγοράς και ρυθμιστικά θέματα, την εφαρμογή εθνικών στρατηγικών για την πάταξη της δωροδοκίας, τα ναρκωτικά και την εμπορία ανθρώπων, και σε τομείς όπως οι μεταφορές. Η θέσπιση της τροποποίησης του εκλογικού νόμου συνιστά παλινδρόμηση. Οι εκλογές που έγιναν τον Απρίλιο 2009 θα σχολιαστούν στην έκθεση του επόμενου έτους.

Το **Μαρόκο** παραμένει είναι ένας δραστήριος και εποικοδομητικός εταίρος ΕΠΓ και σημείωσε πρόοδο σε πολλούς τομείς που καλύπτονται από το σχέδιο δράσης. Αν και οι μεταρρυθμίσεις για την προαγωγή της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα μπορούσαν να είναι πιο φιλόδοξες, ωστόσο πραγματοποιήθηκε πρόοδος, για παράδειγμα, με τη θέσπιση ενός νέου εκλογικού κώδικα που ενισχύει τη συμμετοχή γυναικών, με μέτρα για την πάταξη της δωροδοκίας και με την προσχώρηση σε συμβάσεις του ΟΗΕ. Παρ'όλα αυτά,

το διαρκές έλλειμμα ως προς τη λειτουργία του δικαστικού σώματος δημιουργεί κινδύνους για τις μεταρρυθμίσεις που εγκαινιάστηκαν. Παραμένουν τα εμπόδια στην ελευθερία του τύπου. Ενισχύθηκε περαιτέρω ο διάλογος με την ΕΕ σε ορισμένους ευαίσθητους τομείς, ειδικότερα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και τη συνεργασία σε θέματα σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων. Οι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία επανεισδοχής δεν σημείωσαν την αναμενόμενη πρόοδο. Πραγματοποιήθηκε πρόοδος στις διαπραγματεύσεις για τη σταδιακή ελευθεροποίηση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών και για το δικαίωμα εγκατάστασης, καθώς και τις συναλλαγές γεωργικών προϊόντων, μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων και ιχθύων και αλιευτικών προϊόντων. Η κυβέρνηση που σχηματίστηκε μετά τις εκλογές του 2007 εισήγαγε σταδιακά ορισμένες διαρθρωτικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις, παρά το δυσμενές οικονομικό κλίμα. Όσον αφορά τις κοινωνικές πολιτικές, εμφανίζονται δείγματα βελτίωσης: μειώθηκε ελαφρά το ποσοστό του πληθυσμού που διαβιώνει κάτω από το κατώφλι της φτώχειας, αυξήθηκε ο προϋπολογισμός για την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη, και σημειώθηκαν ουσιαστικές βελτιώσεις στις υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης. Συνεχίζεται όμως το πρόβλημα της παιδικής εργασίας και εξακολουθεί να παραμένει ανησυχητική η ανεργία των νέων. Κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Σύνδεσης, τον Οκτώβριο 2008, το Μαρόκο και η ΕΕ υπέγραψαν από κοινού έγγραφο το οποίο είχε προετοιμάσει η ειδική ομάδα εργασίας σχετικό με τη σύσφιγξη των διμερών σχέσεων, υπό τη μορφή "εξελιγμένης μορφής χάρτη πορείας", που θα τεθεί σε εφαρμογή τα προσεχή έτη. Η ομάδα εργασίας θα υποβάλει σχετική έκθεση στην επόμενη σύνοδο του Συμβουλίου Σύνδεσης.

Η **Παλαιστινιακή Αρχή** σημείωσε το 2008 κάποια πρόοδο σε αρκετούς τομείς που καλύπτει το σχέδιο δράσης, και έκανε επίσης μερικά αξιόπιστα βήματα προς την εφαρμογή του "Παλαιστινιακού σχεδίου μεταρρυθμίσεων και ανάπτυξης". Η πλέον αξιόλογη πρόοδος αφορούσε την δημοσιονομική εξυγίανση και τη μεταρρύθμιση στον τομέα της ασφάλειας. Στον οικονομικό χώρο παρατηρήθηκε δραματική παλινδρόμηση της εξέλιξης του ιδιωτικού τομέα στη Γάζα, με ελάχιστη μόνο ανθρωπιστική βοήθεια ικανή να διαβεί τα σημεία διέλευσης ενός κατά τα άλλα απόλυτου αποκλεισμού. Η οικονομική ανάπτυξη στη Δυτική Όχθη παρεμποδίστηκε επίσης σοβαρά από τη συνεχιζόμενη ισραηλινή κατοχή και τους συνεχιζόμενους περιορισμούς κυκλοφορίας και πρόσβασης. Ως εκ τούτου, η γενική οικονομική ανάπτυξη των κατεχόμενων παλαιστινιακών εδαφών παρέμεινε μικρή (κάτω του 2%) και πολύ χαμηλότερη από τη δημογραφική αύξηση, παρά την μεγάλη εισροή χρηματοδότησης από χορηγούς. Οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις και η δημιουργία θεσμών υπέφεραν επίσης από κάμψη οφειλόμενη στην η αποκοπή της Γάζας από τη Δυτική Όχθη. Διάφορες προσπάθειες συμφιλίωσης των αντιπάλων ομάδων απέτυχαν και κατέληξαν σε επιδείνωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στα δύο τμήματα των εδαφών. Η νομοθετική δραστηριότητα ήταν περιορισμένη δεδομένου ότι δεν ήταν δυνατό να συνέλθει το παλαιστινιακό νομοθετικό συμβούλιο.

Το έτος τελείωσε με ένα από τα θλιβερότερα κεφάλαια της ισραηλοπαλαιστινιακής σύγκρουσης. Περί αυτού όμως θα υπάρξει λεπτομερέστερη κάλυψη στην επόμενη έκθεση προόδου.

Γενικά, η **Τυνησία** συμμετέχει ενεργά στην ΕΠΓ. Στον τομέα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξελίχτηκε περαιτέρω ο διάλογος στις σχετικές υπο-επιτροπές, αλλά παραμένουν οι προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή των συμπεφωνημένων στόχων, ειδικότερα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και της ελευθερίας της έκφρασης. Είναι αναγκαία η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος για να ενισχυθεί το κράτος δικαίου, ένα στοιχείο ουσιαστικό προκειμένου να προσεγγίσει η Τυνησία την ΕΕ. Ο διάλογος που εγκαινιάστηκε στο πλαίσιο της υπο-επιτροπής για τη δικαιοσύνη και την ασφάλεια

αναμένεται ότι θα ανοίξει τον δρόμο για στενότερη συνεργασία στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, τη διαχείριση των συνόρων και θέματα μετανάστευσης. Πραγματοποιήθηκε σημαντική πρόοδος στις οικονομικές και ρυθμιστικές μεταρρυθμίσεις, γεγονός που οδήγησε σε αξιοσημείωτη ανάπτυξη της οικονομίας της Τυνησίας και των συναλλαγών με την ΕΕ. Η Τυνησία συνέχισε τις προσπάθειές της στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, και ως εκ τούτου τα αποτελέσματα στον χώρο της υγειονομικής περίθαλψης, της σχολικής φοίτησης, της καταπολέμησης της φτώχειας και της προστασίας των δικαιωμάτων της γυναίκας είναι ενθαρρυντικά· πολλά όμως παραμένουν ακόμα προς υλοποίηση. Η Τυνησία είναι ο πρώτος εταίρος στην περιοχή που προσχώρησε σε ένα χώρο ελεύθερων συναλλαγών για βιομηχανικά προϊόντα, την 1^η Ιανουαρίου 2008, δύο έτη πριν από το αρχικό χρονοδιάγραμμα. Είναι επίσης ο πρώτος εταίρος που προσήλθε σε διαπραγματεύσεις για ένα μηχανισμό διευθέτησης διενέξεων στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης, και προέβη σε μονογραφή του πρωτοκόλλου τον Ιούλιο 2008. Άρχισαν διαπραγματεύσεις για τη σταδιακή ελευθεροποίηση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, το δικαίωμα εγκατάστασης καθώς και τις συναλλαγές γεωργικών προϊόντων, μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων, ιχθύων και αλιευτικών προϊόντων. Στη σύνοδο του Συμβουλίου Σύνδεσης τον Νοέμβριο η Τυνησία εξέφρασε το ενδιαφέρον της για ενισχυμένη εταιρική σχέση υπό το πνεύμα της εξελιγμένης μορφής με το Μαρόκο. Η ΕΕ κατέδειξε την προθυμία της να ενεργήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

Η **Ουκρανία** σημείωσε πρόοδο σε πολλούς τομείς που καλύπτει το σχέδιο δράσης. Εντούτοις, ο ρυθμός της μεταρρύθμισης επιβραδύνθηκε ως συνέπεια της συνεχιζόμενης εσωτερικής πολιτικής αστάθειας και, κατά τα δεύτερο εξάμηνο του έτους, της όλο και μεγαλύτερης οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η Ουκρανία πραγματοποίησε μηδενική ή περιορισμένη μόνο πρόοδο ως προς την εφαρμογή μερικών βασικών πολιτικών μέτρων μεταρρύθμισης, μεταξύ άλλων της συνταγματικής μεταρρύθμισης και της μεταρρύθμισης του δικαστικού σώματος και μέτρων για την καταπολέμηση της δωροδοκίας. Σημαντικά επιτεύγματα κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς ήσαν η προσχώρηση της Ουκρανίας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, τον Μάιο 2008, η σημαντική πρόοδος στις διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΕ και Ουκρανίας για συμφωνία σύνδεσης, συμπεριλαμβανόμενων και των πτυχών που αφορούν μια σε βάθος και σφαιρική συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών, η έναρξη, τον Οκτώβριο, ενός διαλόγου για τις θεωρήσεις εισόδου με σκοπό τη θέσπιση ενός καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεωρήσεων στο απώτερο μέλλον, και θετική συνεργασία με την αποστολή συνοριακής συνδρομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUBAM). Θετική ήταν επίσης η συνεργασία σε θέματα της ΚΕΠΠΑ και η Ουκρανία ευθυγραμμίστηκε σχεδόν με όλες τις θέσεις της ΚΕΠΠΑ που ήσαν ανοικτές προς ευθυγράμμιση. Τον Δεκέμβριο 2008 η Ουκρανία και οι υπηρεσίες της Επιτροπής υπέγραψαν μια νέα διοικητική ρύθμιση για στενότερη συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Τον Νοέμβριο άνοιξαν διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της χώρας στη συνθήκη για την ενεργειακή κοινότητα. Η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας ενδυναμώθηκε περαιτέρω στο πλαίσιο του μνημονίου συμφωνίας για την ενέργεια.

Οι σχέσεις με άλλες χώρες που καλύπτει η ΕΠΓ εξελίχτηκαν θετικά κατά τη διάρκεια του 2008. Τον Σεπτέμβριο συμφωνήθηκε από την επιτροπή σύνδεσης ένας χάρτης πορείας για την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης με την **Αλγερία**. Μετά την απελευθέρωση των τελευταίων πολιτικών κρατούμενων, ήρθη για περίοδο 6 μηνών η απαγόρευση θεώρησης εισόδου για ορισμένα μέλη της κυβέρνησης της **Λευκορωσίας**. Τον Νοέμβριο 2008 άρχισαν διαπραγματεύσεις για συμφωνία-πλαίσιο με την Λιβύη, ενώ τον Δεκέμβριο 2008 μονογραφήθηκε ενημερωμένη συμφωνία σύνδεσης με τη **Συρία**.

3. ΝΕΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΓ

Το 2008, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολούθησε να ενισχύει ουσιαστικά τις σχέσεις της με τους γείτονές της μέσω νέων πλαισίων που συμπληρώνουν τις διαφοροποιημένες διμερείς σχέσεις. Επίσης, η συνεχιζόμενη εφαρμογή της κοινής στρατηγικής Αφρικής-ΕΕ, που καλύπτει πέντε χώρες της ΕΠΓ, συμβάλει προς την επίτευξη των ιδίων στόχων με τις δικές της λυσιτελείς και στοχοθετημένες εταιρικές σχέσεις.

Ένωση για τη Μεσόγειο: προς μια εμφανέστερη εταιρική σχέση

Τον Ιούλιο 2008, στη σύνοδο κορυφής των Παρισίων, εγκαινιάστηκε η *Ένωση για την Ευρώπη* (ΕΜ) με στόχο την παροχή νέας ώθησης στην κρίσιμη σχέση της ΕΕ με τους μεσογειακούς εταίρους της, προβάλλοντας μεγαλύτερη συνοικειοποίηση και καθιστώντας τη σχέση σαφέστερη και ευκρινέστερη μέσω περιφερειακών και υπο-περιφερειακών έργων, οικοδομώντας στα επιτεύγματα της διαδικασίας της Βαρκελόνης. Όσον αφορά τον λεπτομερή σχεδιασμό της, η ΕΜ³ πρότεινε τη σύσταση Γραμματείας προσανατολισμένης στην υλοποίηση έργων. Στην υπουργική σύνοδο της ΕΜ που έγινε τον Νοέμβριο αποφασίστηκε η έδρα της (Βαρκελόνη), και επετεύχθη συμφωνία ως προς τη συμμετοχή του Συνδέσμου Αραβικών Κρατών σε όλες τις συσκέψεις σε όλα τα επίπεδα. Συμφωνήθηκε επίσης να οριστεί σύνδεσμος μεταξύ της ΕΕ και των αραβικών κρατών, με έδρα τη Μάλτα.

Η πρώτη δέσμη έργων που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας περιλαμβάνει την απορρύπανση της Μεσογείου, την καθιέρωση θαλάσσιων και χερσαίων αρτηριών, πρωτοβουλίες πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, ένα Μεσογειακό σχέδιο ηλιακής ενέργειας, την ίδρυση του ευρω-μεσογειακού πανεπιστημίου στη Σλοβενία, και την μεσογειακή πρωτοβουλία επιχειρηματικής ανάπτυξης που θα επικεντρώνεται σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η Συνέργεια του Εύξεινου Πόντου: πρώτο έτος εφαρμογής⁴

Τον Φεβρουάριο 2008 έγινε στο Κίεβο η πρώτη σύνοδος υπουργών εξωτερικών. Στην κοινή δήλωση που εκδόθηκε επισημάνθηκαν οι τομείς που απαιτούν δράση σε περιφερειακό επίπεδο, μεταξύ των οποίων η ενέργεια, οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, το εμπόριο, το περιβάλλον, η ναυτιλιακή πολιτική, η αλιεία, η μετανάστευση, η επιβολή του νόμου, και η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Η Συνέργεια του Εύξεινου Πόντου προσέλκυσε επίσης το ενδιαφέρον των ΜΚΟ. Το πρώτο μιας σειράς σεμιναρίων για τα ανθρώπινα δικαιώματα με συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της Συνέργειας του Εύξεινου Πόντου πραγματοποιήθηκε στη Μολδαβία τον Μάιο 2008. Δημιουργήθηκε μια πλατφόρμα για τη μετανάστευση.

Η Επιτροπή άρχισε διερευνητικές συζητήσεις με τις χώρες της περιοχής σχετικά με την επέκταση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, και τον Δεκέμβριο 2008 συνήλθε στο Μπακού σύνοδος των υπουργών μεταφορών. Η Επιτροπή ενέτεινε το ενδιαφέρον της για την ασφάλεια και την προστασία της ναυτιλίας και άρχισε να εφαρμόζει την ιδέα των θαλάσσιων αρτηριών και στον Εύξεινο Πόντο. Εργασίες άρχισαν επίσης για να επεκταθεί ο κοινός

³ COM(2008) 319 - Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Διαδικασία της Βαρκελόνης: Ένωση για τη Μεσόγειο.

⁴ COM(2008) 391 - Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Εκθεση για το πρώτο έτος εφαρμογής της συνέργειας του Εύξεινου Πόντου.

εναέριος χώρος και στις χώρες του Ευξείνου Πόντου. Η Επιτροπή άρχισε τις προετοιμασίες για την προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στη σύμβαση για την προστασία του Ευξείνου Πόντου από τη ρύπανση (σύμβαση του Βουκουρεστίου). Η Βουλγαρία και η Ρουμανία υπέβαλαν επίσημες προτάσεις για την τροποποίηση της σύμβασης ώστε να καταστεί δυνατή η προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως συμβαλλόμενο μέρος.

Πρόταση για Ανατολική Εταιρική Σχέση⁵

Σε απόκριση στο στρατηγικό ενδιαφέρον της Ένωσης να δει σταθερότητα, χρηστότερη διακυβέρνηση και οικονομική ανάπτυξη στα ανατολικά της σύνορα, στην ανάγκη να προσφερθεί στους εταίρους της Ένωσης βοήθεια για να σταθεροποιηθεί η κρατική τους υπόσταση και κυριαρχία, μεταξύ άλλων και μέσω δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων, και στη δεδηλωμένη επιλογή τους να ενισχύσουν τη σχέση τους με την ΕΕ, η Επιτροπή πρότεινε, τον Δεκέμβριο 2008, τη δημιουργία μιας Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Στην πρόταση αυτή η Επιτροπή προέβη σε διάκριση από την περιφερειακή συνεργασία που άρχισε στη Συνέργεια του Εύξεινου Πόντου, προκειμένου να δοθεί στο μέγιστο συμπληρωματικότητα με τη Συνέργεια, η οποία εισέρχεται τώρα στην επιχειρησιακή της φάση.

Η ανακοίνωση για την Ανατολική Εταιρική Σχέση περιλαμβάνει μια φιλόδοξη δέσμη προτάσεων πολιτικής για στενότερες σχέσεις με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και του Νοτίου Καυκάσου, ώστε να προωθηθεί η πολιτική σύνδεση, να συνεχιστεί η οικονομική ολοκλήρωση, και να ενθαρρυνθεί σταδιακά η κινητικότητα, με απώτερο σκοπό την πλήρη ελευθεροποίηση των θεωρήσεων εισόδου. Η Εταιρική Σχέσης αναμένεται ότι θα έχει και διμερή και πολυμερή διάσταση. Στο πολυμερές επίπεδο θα καθιερώσει "πλατφόρμες συνεργασίας" για τη δημοκρατία, τη χρηστή διακυβέρνηση και τη σταθερότητα, την οικονομική ολοκλήρωση και την προσέγγιση στις πολιτικές της ΕΕ, την ενεργειακή ασφάλεια, και τις επαφές μεταξύ των λαών. Τον Μάρτιο 2009 το Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για τις προτάσεις.

Η Ανατολική Εταιρική Σχέση θα εγκαινιαστεί σε σύνοδο κορυφής στις 7 Μαΐου 2009 και θα διαρθρωθεί με ετήσιες συναντήσεις σε επίπεδο υπουργών εξωτερικών καθώς και με ανά διετία συνόδους κορυφής. Οι πρώτες συσκέψεις των θεματικών πλατφορμών προβλέπεται να πραγματοποιηθούν μετά την επίσημη σύστασή της.

4. ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε τις πραγματικές οικονομίες των εταίρων σε διάφορους βαθμούς.

Μέχρι στιγμής οι χώρες της ανατολικής γειτονίας έχουν επηρεαστεί σοβαρότερα από τις μεταβληθείσες παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες. Οι χώρες αυτές, των οποίων η εκρηκτική ανάπτυξη κατά τα προηγούμενα έτη οφειλόταν κυρίως στις εισροές ξένων κεφαλαίων (υπό την μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων, τραπεζικών πιστώσεων ή, σε μερικές περιπτώσεις, εμβασμάτων), υποφέρουν σήμερα από την στένωση των διεθνών κεφαλαίων και την παράλυση των πιστωτικών αγορών. Για πολλές από τις χώρες της περιοχής η χρηματοπιστωτική κατάρρευση επιδεινώθηκε από την δραματική πτώση των τιμών των εξαγωγικών αγαθών επί των οποίων βασίζονταν σε μεγάλο βαθμό πολλές από τις χώρες της

⁵ COM(2008) 823 – Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο - Ανατολική Εταιρική Σχέση

περιοχής: ενέργεια, μέταλλα και γεωργικά αγαθά. Ο κοινωνικός αντίκτυπος αναμένεται ότι θα διαφανεί με κινδύνους αυξημένων ευάλωτων σημείων και φτώχειας που θα καταστήσουν ακόμα πιο επείγουσες και επιτακτικές τις κοινωνικές αποκρίσεις και τις μεταρρυθμίσεις.

Η μεγαλύτερη οικονομία στην ανατολική γειτονία, η Ουκρανία, γνώρισε οξεία οικονομική ύφεση στα τέλη του 2008: οι όροι του εμπορίου που συνδέονται με την πτώση των τιμών εξαγωγής του χάλυβα και η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έδειξαν τον ευάλωτο χαρακτήρα του τραπεζικού τομέα και του τομέα των επιχειρήσεων όταν βρέθηκαν εκτεθειμένοι στη διακοπή της εξωτερικής χρηματοδότησης. Το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε σημαντικά, με αποτέλεσμα η συνολική οικονομική ανάπτυξη να φθάσει μόλις στο 2,5% καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η οικονομική ύφεση της Ουκρανίας, που αναμένεται να συνεχιστεί το 2009, είχε και επιπτώσεις σε χώρες των οποίων είναι σημαντικός εμπορικός εταίρος, ιδίως στη Μολδαβία και τη Λευκορωσία.

Οι ουκρανικές αρχές συμφώνησαν ταχέως για μια συμφωνία stand-by με το ΔΝΤ ύψους περίπου 12,8 δισεκατ. ευρώ στο πλαίσιο ενός συνεκτικού προγράμματος οικονομικής σταθεροποίησης. Η πρώτη δόση εκταμιεύτηκε, και διεξάγονται συζητήσεις για την εφαρμογή των όρων του ΔΝΤ προκειμένου για τη δεύτερη δόση. Το απόθεμα εξωτερικού δημόσιου χρέους και χρέους εγγυημένου από το δημόσιο της Ουκρανίας παρέμεινε σε σταθερά επίπεδα κατά το 2008. Η κυριότερη ανησυχία έγκειται στην αναχρηματοδότηση του βραχυπρόθεσμου εξωτερικού χρέους των τραπεζών και των επιχειρήσεων. Το νομικό πλαίσιο για την επίλυση της κατάστασης των τραπεζών τροποποιήθηκε βάσει της νομοθεσίας του Νοεμβρίου 2008 για την αντιμετώπιση της κρίσης· η εφαρμογή της νομοθεσίας αποτελεί πρωταρχικής σημασίας προτεραιότητα για τις αρχές κατά το 2009 έτσι ώστε οι βιώσιμες τράπεζες να μπορούν να συνεχίσουν τη δανειοδοτική τους δραστηριότητα και να στηρίξουν με αυτόν τον τρόπο την ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης.

Η Ουκρανία δεν ήταν η μοναδική χώρα στην περιοχή που έλαβε οικονομική βοήθεια από τα ιδρύματα του Bretton-Woods. Το ΔΝΤ έχει ήδη προβεί σε συμφωνίες χρηματοδότησης με τη Γεωργία, τη Λευκορωσία και την Αρμενία, και ενδέχεται ότι θα ακολουθήσει αργότερα εφέτος και η Μολδαβία.

Στην περιοχή της Μεσογείου, η ασθενής διεθνής ενοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και οι συνετές πολιτικές δανεισμού, σε συνδυασμό με τη σχετικά χαμηλή εμπιστοσύνη στις εξωτερικές χρηματοοικονομικές ροές συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην προστασία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις συνέπειες των δανείων με μειωμένες εξασφαλίσεις και την υπερβολική μόχλευση. Οι εγχώριες τράπεζες δεν εθίγησαν από την παγκόσμια πιστωτική κρίση και άφησαν τις πιστώσεις να κυκλοφορούν στην οικονομία, ακόμη και αν η περιορισμένη πρόσβαση στον εξωτερικό δανεισμό ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στη μελλοντική ανάπτυξη των πιστώσεων και της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης.

Για ολόκληρο τον χώρο της ΕΠΓ, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση δημιουργεί πάντως κινδύνους με μερικούς βασικούς τομείς της οικονομίας για το 2009, όπως τα εμβάσματα, οι προσανατολισμένες προς εξαγωγές βιομηχανίες, ο τουρισμός και οι κατασκευές. Οι ασθενείς προοπτικές της ευρωπαϊκής ανάπτυξης ειδικότερα αποτελούν σημαντικό κίνδυνο δεδομένου ότι η ΕΕ είναι η κύρια αγορά εξαγωγών και απασχολεί μεγάλη αναλογία μεταναστών εργαζομένων που αποτελούν πηγή εμβασμάτων. Και οι εξαγωγές αναμένεται ότι θα επηρεαστούν από τον ανταγωνισμό των χωρών με χαμηλότερους μισθούς. Οι εξωγενείς επενδύσεις ενδέχεται να επηρεαστούν εξαιτίας της ευρωπαϊκής ύφεσης. Το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων ενδέχεται και αυτό να επηρεαστεί εφόσον οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μπορεί να αποφασίσουν να αναβάλουν τις επενδύσεις τους. Η διάβρωση της ρευστότητας

στον τραπεζικό τομέα στις αναπτυγμένες χώρες θα μπορούσε να παρεμποδίσει τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης στις χώρες εταίρους. Οι ΜΜΕ μπορεί να αντιμετωπίσουν ακόμα πιο δύσκολη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει σοβαρά τις οικονομικές τους δραστηριότητες. Οι επιπτώσεις της κρίσης στους γείτονες της ΕΕ θα επιδεινώσουν την ήδη υψηλή ανεργία των νέων ειδικότερα και θα θέσουν σε περαιτέρω κίνδυνο την απασχόληση και τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Σε μια κατάσταση οικονομικής κρίσης, οι συναλλαγές και οι σχετικές με αυτές προτεραιότητες του σχεδίου δράσης της ΕΠΓ καθίστανται σημαντικότερες από ποτέ. Οι περιφερειακές διαδικασίες οικονομικής ολοκλήρωσης στη γειτονία πρέπει και αυτές να συνεχιστούν.

Ως άμεση απόκριση στη σύνοδο κορυφής G20 στο Λονδίνο, η Επιτροπή παρουσίασε, σε πρόσφατη ανακοίνωσή της⁶, έγκαιρα, στοχοθετημένα και συντονισμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν ήδη από εφέτος από όλη την ΕΕ στο σύνολό της, με σκοπό τη στήριξη των εταιρικών χωρών στις προσπάθειές τους να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Με αυτό κατά νου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μεταξύ άλλων ενεργειών, θα επιταχύνει την ενδιάμεση αναθεώρηση των προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας για το 2009 και το 2010, ώστε να αντικατοπτρίζονται οι νέες ανάγκες και προτεραιότητες.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μια αυξανόμενη εταιρική σχέση στηριζόμενη στην αμοιβαία αλληλεξάρτηση

Οι σχέσεις της ΕΕ με τους γείτονές της έχουν συνεπώς επιτύχει κατά μέσο όρο να ενδυναμώνονται, παρά το δυσχερές διεθνές πλαίσιο. Η τάση αυτή αντικατοπτρίζεται στη γενικότερη πρόοδο που έχει επιτευχθεί με τους "πρωτοπόρους" της ΕΠΓ, όπως επισημάνθηκε στην ανακοίνωση του 2008, αλλά και στις εξελίξεις με τις άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν είναι επί του παρόντος πλήρως συμμετέχοντα μέλη αυτής της πολιτικής. Αντικατοπτρίζεται τόσο από εύρος των διμερών σχέσεων όσο και από το όλο και μεγαλύτερο δίκτυο πολυμερών πρωτοβουλιών. Οι κρίσεις του 2008 και οι εναπομένουσες προκλήσεις στις χώρες εταίρους έχουν καταφέρει να ενισχύσουν τη στρατηγική λογική για μια ενδυναμωμένη ΕΠΓ που θα παρέχει απτή και αξιόπιστη στήριξη ώστε να δημιουργούνται μερίσματα αμοιβαίας ασφάλειας και ευμάρειας.

Ορισμένες χώρες ζήτησαν να αντικατοπτρίζονται αυτές οι εξελίξεις με μια επίσημη αναβάθμιση των σχέσεών τους με την ΕΕ. Αυτό καταδεικνύει την ισχύ έλξεως που διαθέτει η ΕΠΓ και τα θετικά κίνητρα που παρέχονται από μια διαφοροποιημένη πολιτική στηριζόμενη σε επιδόσεις. Μια τέτοια αναβάθμιση αναμένεται ότι θα θεσμοποιήσει και θα αυξήσει τις πολιτικές ανταλλαγές, θα εντείνει τη συμμετοχή της χώρας στον οικονομικό χώρο της ΕΕ και θα επιτύχει μεγαλύτερη ένταξη σε διάφορους τομείς πολιτικής. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ΕΕ πρέπει να είναι πρόθυμη να εισακούσει αυτά τα αιτήματα, μεταξύ άλλων και για να υποστηρίξει την ώθηση των μεταρρυθμίσεων στις χώρες εταίρους. Η επίσημη αναβάθμιση θα στηρίζεται στη δέσμευση των κοινών αξιών και συμφερόντων και θα καθιστά εμφανή τη στιγμή που η εφαρμογή του σχεδίου δράσης θα καταδεικνύει την φιλοδοξία του σχετικού εταίρου να συνεχίσει περαιτέρω πορεία, ειδικότερα όσον αφορά την δημοκρατική πρακτική,

⁶ COM(2009) 160 της 8.4.2009: Στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών για να αντιμετωπίσουν την κρίση.

τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, και το κράτος δικαίου.

Αντιμετώπιση των προκλήσεων της διακυβέρνησης και της οικονομίας

Τα μέσα της ΕΕ για την εφαρμογή της ΕΠΓ γίνονται όλο και πιο επιτηδευμένα. Παρά το γεγονός ότι συνεχίζει την διαφοροποιημένη πολιτική της, ανάλογη με την κατάσταση κάθε εταίρου, η Επιτροπή θα εξασφαλίζει ότι οι επιτυχείς προσεγγίσεις και τα μέσα που αναπτύσσονται για μια χώρα ή περιφέρεια αναπαράγονται, κατά περίπτωση, σε άλλα μέρη της γειτονίας. Ειδικότερα, ορισμένες προτάσεις που έγιναν στην ανακοίνωση για την Ανατολική Εταιρική Σχέση, όπως μια στιβαρή ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη δημιουργία θεσμών ή εθνικές πολιτικές που στηρίζουν την κοινωνική και οικονομική συνοχή, θα μπορούν να θεωρηθούν ότι στηρίζουν της σχέσεις με τους γείτονες της Ένωσης στο Νότο.

Η χρηματοδοτική στήριξη που συνοδεύει τις μεταρρυθμίσεις των εταίρων πρέπει επίσης να προσαρμοστεί στις νέες προτεραιότητες που ανακύπτουν από τις προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζει η Γειτονία. Οι προτάσεις της Επιτροπής για τον προγραμματισμό του Ευρωπαϊκού Μέσου Γειτνίασης και Εταιρικής Σχέσης για την περίοδο 2011-13 θα αντικατοπτρίζουν σαφώς αυτή την πρόθεση.

Η γενικότερη έλλειψη προόδου ως προς τα θέματα διακυβέρνησης που παρατηρήθηκε το 2008 υπογραμμίζει την ανάγκη να πολλαπλασιάσουν η ΕΕ και οι εταίροι της τις προσπάθειές τους, τόσο με εντονότερο πολιτικό διάλογο όσο και με την ενδεδειγμένη βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης και της διευκόλυνσης της διακυβέρνησης που παραμένει σημαντικό πολιτικό κίνητρο. Η Επιτροπή θα αποφασίσει για τις προσεχείς χορηγήσεις στο πλαίσιο αυτού του μέσου υπό το πρίσμα της ανάλυσης στην παρούσα ανακοίνωση και τις συνημμένες εκθέσεις ανά χώρα.

Η όλο και οξύτερη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση υπογραμμίζει την ανάγκη να διατηρήσουν οι χώρες εταίροι τον ρυθμό των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και να απόσχουν από μέτρα προστατευτισμού και στρέβλωσης των συναλλαγών· παράλληλα όμως απαιτεί και την απ τη στήριξη της ΕΕ. Εντός αυτού του πλαισίου η Επιτροπή προτείνει τα εξής:

- Να εξασφαλίσει, στις τακτικές επαφές της με τους εταίρους, ένα δυναμικό διάλογο σχετικά με την απόκριση στην χρηματοπιστωτική κρίση και τις οικονομικές και κοινωνικές της συνέπειες, ειδικότερα για τον τρόπο με τον οποίο θα απαλυνθεί ο αντίκτυπος επί των πλέον ευάλωτων τμημάτων του πληθυσμού, ενώ παράλληλα θα ενθαρρύνονται περαιτέρω οι αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και θα εξασφαλίζεται μια βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- Να συμβάλει στην αντιμετώπιση των βραχυπρόθεσμων προβλημάτων ρευστότητας που απορρέουν από την χρηματοπιστωτική κρίση κινητοποιώντας περαιτέρω μακροοικονομική κοινοτική συνδρομή υπό μορφή δανείων χορηγούμενων σε συνεργασία με το ΔΝΤ και σύμφωνα με τους όρους του προγράμματος του ΔΝΤ. Αν αποδειχθεί ότι άλλα μέσα χρηματοδότησης του ταμείου εγγυήσεων για εξωτερικές δράσεις δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών, μπορεί να εξεταστεί η δυνατότητα να τεθεί σε αποθεματικό ένα μέρος της μελλοντικής χρηματοδότησης που προορίζεται για το ΕΜΤΕΣ. Εξάλλου, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να παράσχουν διμερή μακροοικονομική βοήθεια στις χώρες της ΕΠΓ που θα είναι και αυτή συντονισμένη με το ΔΝΤ.

- Να ενισχύσει το ρυθμιστικό περιβάλλον του χρηματοπιστωτικού τομέα και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που μπορούν να εξασφαλίσουν την κατάλληλη επιτήρηση των χρηματοπιστωτικών αγορών (κεντρικές τράπεζες, ελεγκτικές αρχές του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού τομέα, επιτροπές χρηματιστηριακού ελέγχου, κλπ.), με προγράμματα τεχνικής βοήθειας και, κατά περίπτωση, σύνδεσης κατά την επόμενη διετία. Με αυτή την επιπρόσθετη στήριξη θα εξεταστούν και οι δυνατότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο σύστημα του ευρώ να επεκτείνουν περαιτέρω τα προγράμματα τεχνικής βοήθειας στις κεντρικές τράπεζες των εταίρων χωρών.
- Να ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, ώστε να επιταχύνουν τις δανειοδοτικές τους δραστηριότητες, μεταξύ άλλων στην ανατολική γειτονία.
- Να αντιμετωπίσει την επίπτωση της οικονομικής κρίσης με τη στήριξη των συναλλαγών και των επενδύσεων. Αυτό μπορεί να συμπεριλάβει την απόδοση προτεραιότητας στη διευκόλυνση των ΜΜΕ που είχε προβλεφθεί στο πλαίσιο της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, και, αν εξευρεθούν επιπλέον κονδύλια, την παροχή επιπρόσθετης συνεισφοράς στη Διευκόλυνση για ευρω-μεσογειακές επενδύσεις και εταιρικές σχέσεις (FEMIP) ή/και στην επενδυτική διευκόλυνση γειτονίας (NIF).